

Érdekegyeztetés Magyarországon 1900–1945 Irodalmi tájékoztató

1. Jogszabályok: Magyar Törvénytar, Magyarországi Rendeletek Tára

- Munkaidő, heti pihenőnap, „fizetett” szabadság

1872. évi VIII. törvény (első ipartörvény)

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5542>

1875. évi XXXVII. törvény (kereskedelmi törvény)

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5649>

1884. évi XVII. törvény (második ipartörvény)

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6141>

1891. évi XIII. törvény Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló törvény

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6420>

1907. évi XLV. törvény A gazdaság s gazdasági cselédek közötti jogviszony szabályozásáról

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6984>

1914. évi XVII. törvényben: vasúti szolgálati pragmatika

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7273>

6660/1935. ME rendelet: az egyes iparágakban bevezetendő nyolcórás munkaidőről

A m. kir. minisztérium 1935. évi 6.660. M. E. számú rendelete, a munkaidőnek és a legkisebb munkabéreknek egyes iparágakban megállapítására átmeneti hatállyal szóló felhatalmazásról. In: Magyarországi rendeletek tára. 1935. 1. kötet. Bp. 1935. 313-314. p.

1937. évi XXI. törvény: A munkaviszony egyes kérdéseinek szabályozásáról

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=8048>

3000/1938. Ip.M. rendelet: a minimális munkabérek, a fizetéses szabadság intézményéről és a minimális bérekről

A m. kir. iparügyi miniszter 1938. évi 3.000. Ip. M. számú rendelete, a munkaviszony egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1937:XXI. törvénycikknek az iparban (kereskedelemben), valamint a bányászatban és a kohászatban végrehajtásáról. In: Magyarországi rendeletek tára. 1938. 1. kötet. Bp. 1939. 297-314. p.

- Éjjeli munka

1913. évi XXXVI. törvény: üzleti záróráról

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7232>

1921. évi XXXVII. törvény (amely az 1913-as kiegészítése)

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7493>

1923. XV. törvény: az éjjeli munka korlátozása a sütőiparban

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7555>

1923. évi XVI. törvény: Az éjjeli munka ipari korlátozása
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7556>

- Nők és fiatalok védelme

1911. XIX. törvény az iparüzemekben alkalmazott nők éjjeli munkájának eltiltásáról
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7119>

1922. XII. törvény (ipartörvény novellája)
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7523>

1928. V. törvény: Az iparban, valamint némely más vállalatban foglalkoztatott gyermek, fiatalok és nők védelméről
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7724>

- Iparfelügyelet

1893. XXVIII. törvény II. fejezet.
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6511>

17. 001/ 1901: Kereskedelemügyi Miniszter (KM) Rendelet
A kereskedelemügyi m. kir. minister 1901. évi 17.001. számú utasítása, az iparfelügyelet és kazánvizsgálat tárgyában. In: Magyarországi rendeletek tára. 1901. Bp. 1901. 35-187. p.

13469/1894: KM rendelet
A kereskedelemügyi m. kir. ministernek 13.469. számú rendelete, az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőről szóló 1893. évi XXVIII. t.-cikk végrehajtása tárgyában. In: Magyarországi rendeletek tára. 1894. 1. kötet. Bp. 1894. 270-303. p.

- Munkaszerződések

1876. XIII. törvény A cseléd és a gazda közötti jogviszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és napszámosokról
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5726>

1898. II. törvény A munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6698>

1899. évi XLI. törvény: a vízimunkálatoknál, az út- és vasútépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6769>

1899. évi XLII. törvény: gazdasági munkavállalók és segédmunkások jogviszonyára
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6770>

1900. XXVIII. törvény: erdőmunkások jogviszonyáról
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6806>

1900. évi XXIX. törvény a dohánytermelők és dohánykertészeknek jogviszonyáról
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6807>

1900. évi XXVII. A birtokos és gazdatiszt jogviszonyáról

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6805>

1923 XI. törvény: Kollektív szerződésekről (ez a jogszabály a legfontosabb az 1900-1945 közötti időszakban)

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7551>

6405/1923. M.E. rendelet: Az ipari bérviszályok békés elintézése céljából létesítendő egyeztető bizottságokról

A m. kir. minisztérium 1923. évi 6.405. M. E. számú rendelete, az ipari bérviszályok békés elintézése céljából létesítendő egyeztető bizottságokról. In: Magyarországi rendeletek tára. 1923. 1. kötet. Bp. 1924. 307-310. p.

- Munkaközvetítés

1916. évi XVI. törvény: hatósági munkaközvetítésről

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7347>

1922. évi XII. törvény: 6§-a munkaközvetítő magánirodákról

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7523>

77 000/1926. (földművelésügyi rendelet) F.M rendelet: a mezőgazdasági munkaközvetítésre vonatkozó szabályozás

A m. kir. földművelésügyi miniszter 1926. évi 77.000. számú rendelete, a hatósági gazdasági munkaközvetítés újjászervezéséről. In: Magyarországi rendeletek tára. 1926. 1. kötet. Bp. 1927. 454-459. p.

- Munkakötelezettség

1912. LXVIII. törvény a hadiszolgáltatásokról

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7193>

- Egyesülési jog

77000/1922. (belügyminiszteri rendelet) BM. Rendelet

A m. kir. belügyminiszter 1922. évi 77.000. számú rendelete, az egyesületi alapszabályok általános kellékeiről. In: Magyarországi rendeletek tára. 1922. Bp. 1923. 233-240. p.

1920. XVIII. törvény: mezőgazdasági érdekképviselétről

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7433>

- Mezőgazdasági munkások védelme

1923. XXV. törvény: A mezőgazdasági munkások munkaereje jogosulatlan kihasználásának meggátlásáról

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7565>

1933. V. törvény: A gazdasági munkaszerződéseken alapuló követelések biztosítása

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7920>

2. Nemzetközi szociálpolitika

Matheovits Ferenc: Nemzetközi szociálpolitika. Szombathely, Szerzői kiad., 1934. 1. kötet. Szociálpolitikai szervezet 359 p.; 2. kötet. Szociálpolitikai jogalkotás. 472 p.

1. kötet. Szociálpolitikai szervezet

Kezdeti lépések

- Az első munkásvédelmi kongresszusok (Zürich, Párizs, és a két berni konferencia): 62-74. oldal
- Szociálpolitikai konferenciák a világháború alatt: Leeds, Buffalo, London: 74-78. oldal
- A második berni kongresszus: 81-82. oldal
- A béketárgyalások ideje: 82-85. oldal
- A német szociálpolitikai javaslat: 85-91. oldal
- A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Alapokmánya a Párizs környéki békékben. 92-94. oldal

A munkásvédelmi törvények felügyelő hatóságai: 187-192. oldal

2. kötet. Szociálpolitikai jogalkotás.

Egyezménytervezetek és javaslatok:

- Az 1919-es washingtoni konferencia: 22-44. oldal, 59-77. oldal

Egyezménytervezetei (I-VI.) és javaslata: 355-367. oldal

I. egyezménytervezet: Az ipari üzemek munkaidejének korlátozása napi nyolc órára és heti negyvennyolc órára: 355-361. oldal

II. egyezménytervezet: A munkanélküliség: 361-363. oldal

III. A nőknek szülés előtt és után való foglalkoztatása: 363-364. oldal

IV. egyezménytervezet: A nők éjjeli munkája: 364-366. oldal

V. egyezménytervezet: Az ipari munkára bocsátható gyermekek legkisebb életkora :366-367. oldal

VI. egyezménytervezet: A fiatalok éjjeli ipari munkája: 367-368. oldal

- A harmadik genfi konferencia 1921-ben: 99-107. oldal

Egyezmények és javaslatok: (lsd. alább)

1. javaslat: A munkanélküliség megakadályozására vonatkozó rendelkezések a mezőgazdaságban: 375-376. oldal

2. javaslat: A mezőgazdaságban alkalmazott női bér munkások szülés előtti és utáni védelme: 376. oldal

3. javaslat: A mezőgazdasági munkásnők éjjeli munkájának védelme: 376. oldal

I. Egyezménytervezet: A mezőgazdasági munkára alkalmazható gyermekek legkisebb életkora: 376-377. oldal

4. javaslat: A gyermekek és fiatalok éjjeli munkája a mezőgazdaságban: 377. oldal

II. Egyezménytervezet: A mezőgazdasági munkások egyesülési és szervezkedési joga: 378. oldal

IV. Egyezménytervezet: A hetenkénti pihenőnap az ipari üzemekben: 381-382. oldal

8. javaslat: A hetenkénti pihenőnap a kereskedelmi üzemekben: 382. oldal

- Az ötödik genfi konferencia: 117-121. oldal, 385-391. oldal

- A hatodik genfi konferencia 1924-ben: 121-123. oldal, I. javaslat A munkás szabad idejének felhasználása: 391-395. oldal
- A prágai nemzetközi szociálpolitikai kongresszus (1924) 124-126. oldal, 395-397. oldal
- A tizenegyedik genfi konferencia (1928): 151-156. oldal
A legkisebb munkabérek megállapítására vonatkozó eljárások: 423-427. oldal
- A tizenegyedik genfi konferencia (1930)
I. Egyezménytervezet: A kényszermunka vagy a kötelesmunka: 443-451. oldal
II. Egyezménytervezet: A munkaidő szabályozása a kereskedelemben s az irodákban. 453-456. oldal
III. Javaslat: A munkaidő szabályozása a szállodákban, a vendéglőkben s hasonló üzemekben: 456-457. oldal
IV. A munkaidő szabályozása a betegek, rokkantak, elaggottak vagy elmebetegek kezelésével vagy ápolásával foglalkozó üzemekben: 457. oldal

3. A munkáltatói oldal nézetei az érdekegyeztetésről és az állami szerepvállalásról

- GYOSZ
1. A munkásélelmezés és a munkabérek. In: Magyar Gyáripár: 1919. december 10-12. o.
2. Az ipar és a munkáskérdés. In: Magyar Gyáripár: 1922. január 6. 3-4. o.
3. Szövetségünk jubiláris közgyűlése. Chorin Ferenc alelnök megnyitó beszéde. In: Magyar Gyáripár, 1932. június-július 1-4. o.
4. A miniszterelnök úr felhívása a munkaadókhöz. In: Magyar Gyáripár 1932. november 5-6. o.
5. A 40 órás munkahét kérdéséhez. In: Magyar Gyáripár, 1932. december 5-7. o.
6. Gömbös Gyula miniszterelnök Szövetségünk közgyűlésén. In: Magyar Gyáripár 1933. május-június 1-10. o.
7. A Magyar Munkaadók Központi Közgyűlése: uo. 10-11. o.
8. A gyáripár nagygyűlése a Nemzeti Munkahéten: In: Magyar Gyáripár, 1933. december 1-10. o.
9. Fizetéses szabadság. In: Magyar Gyáripár 1937. október 5-7. o.
10. A tisztviselők munkaideje és a gyáripár. In: Magyar Gyáripár, 1937. december 3-10. o.
11. A munkaviszony egyes kérdéseinek szabályozása In: Magyar Gyáripár, 1938. január 3-4. o.
12. Szövetségünk esztergomi közgyűlése. In: Magyar Gyáripár 1938. június 1-17. o. (EZ FONTOS dokumentum, mert a Gyosz működése 20 évének összefoglalója van!)
- 13. Ipari tisztviselők és művezetők legkisebb munkabérének megállapítása. In: Magyar Gyáripár 1938. november 10-12. o.

4. Kormányzati politika: Az állam, a munkaadó és a munkavállalói érdekegyeztetés néhány példája

- MOL K. 166. 6./7. Érdekegyeztetés a népjóléti és munkaügyi minisztériumban (1917-1932)
A bányászok nyugdíjbiztosításának tárgyalásai 1925/26-ban
1. Keresztényszocialista Bánya-és Kohómunkások Országos Szövetsége, a Vas-és Fémmunkások, illetve a Magántisztviselők Országos Szövetségének 1925. november 26-i értekezlete a nyugdírbiztosítás rendelettervezetéről

2. Az 1925. november 26-i értekezlet határozatának elküldése Vass József népjóléti és munkaügyi miniszternek.
3. A Keresztényszociális Bánya-és Kohómunkások Országos Szövetségének véleménye és módosító javaslatai
4. A Magyar Bánya-és Kohóvállalatok Egyesületének álláspontja a népjóléti és munkaügyi Miniszternek
5. A Magyar Bánya-és Kohóvállalatok Egyesülete által a népjóléti és munkaügyi miniszternek küldött miniszteri rendelettervezet véleményezése
6. A bányamunkások nyugdíjbiztosításáról szóló rendelet tárgyában tartott 1926. október 7-i miniszteri értekezlet
7. Keresztényszociális Bánya- és kohómunkások Országos Szövetségének 1927. évi értekezletén hozott határozat a 4400/1926. NMM rendelet tárgyában 1927. novemberében született határozat.

A munkanélküliség esetére szóló törvényjavaslat tárgyalása (1926)

1. Szakszervezeti Tanács javaslata a munkanélküliség esetére szóló biztosításról
2. Keresztényszocialista Magántisztviselők Országos Szövetségének előterjesztése
3. A miniszteri ankétok jegyzőkönyvei: jelen voltak a kormány, a munkáltatók és a munkavállalók (szociáldemokrata és keresztényszocialista) képviselői: 1926. május 10., 1926. május 14., 1926. május 17., 1926. május 21.

• Az 1926-os országos társadalompolitikai és közegészségügyi értekezlet: Kormányzati, munkaadói és munkáltatói vélemények

9. napirendi pont: A munkahiány esetére szóló biztosítás és a munkanélküliség megelőzése
 12. napirendi pont: Gyári bizottságok és munkaközösségek
 13. Békéltetés és koalíciójog
- IN: Társadalompolitikai feladataink. Az 1926. október 24-30-ig tartott közegészségügyi és társadalompolitikai országos értekezlet munkálatai. Szerk. Balogh Andor és Kovrig Béla, Bp. Franklin, 1927. XX, 388 p.

• 1932. XII. törvény: A népjóléti és munkaügyi minisztérium megszüntetéséről és az Országos Társadalompolitikai Tanács felállításáról

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7906>

A Nemzeti Egység Pártja programja - A Nemzeti Munkaterv: In: Magyarországi Pártprogramok 1919-1944. Bp. 1991, Kossuth Kiadó. 330-344. p.

5. A kormányzati politika kritikája - Az MSZDP és a szociáldemokrata szakszervezetek működésének dokumentumai

Programok: Magyarországi pártprogramok

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt Elvi Nyilatkozata, 1890. In: Magyarországi Pártprogramok, 1867-1919. Bp. ELTE-Eötvös, 2003. 142-143. p.

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt programja és szervezeti szabályzata, 1903. In: Magyarországi pártprogramok, 1867-1919. Bp. ELTE-Eötvös, 2003. 204-212. p.

Szakszervezeti értekezletek

1. szakszervezeti kongresszus 1899. május 21-22. 7. napirendi pont: Sztrájkügy és egyesülési szabadság: Weltner Jakab, Báron Endre beszédei

2. szakszervezeti kongresszus 1901. december 25-27. 2. napirendi pont: Munkásvédelem, 4. napirendi pont: Munkáskamarák
3. szakszervezeti kongresszus 1904. december 25-26. 2., 3., 4., 5. napirendi pontok: Szervezkedés és agitáció (Teszársz Károly), Sztrájk és bojkott (Vanczák János), Munkásvédelem (Garami Ernő), Munkásközvetítés (Buchinger Manó)
4. szakszervezeti kongresszus 1908. január 5-7: 2. napirendi pont: Kollektív szerződések: Horovitz Gábor, 3. napirendi pont: Sztrájk és egyesülési jog: Knittelhoffer Ferenc
5. kongresszus 1911. augusztus 13-15. 1-6 napirendi pontok. Rendkívüli kongresszus 1913. december 14. A munkanélküliekért Böhm Vilmos beszéde
Rendkívüli kongresszus 1918. május 25-26. 1. napirendi pont: Magyar szociálpolitika Böhm Vilmos beszéde, 3. napirendi pont: Egyesülési és gyülekezési jog Malasits Géza beszéde
Rendkívüli szakszervezeti kongresszus 1921. december 4. 1. napirendi pont: A munkások és alkalmazottak helyzete Vanczák János, 2. napirendi pont: Az egyesülési és gyülekezési jog Kitajka Lajos
6. szakszervezeti kongresszus: 1923. március 25-27. 2-5. napirendi pontok
7. Országos szakszervezeti értekezlet 1924. március 30. A munkásság gazdasági helyzete Gál Benő beszéde
8. szakszervezeti kongresszus 1926. március 28-29. 3. napirendi pont: Szociálpolitika (Deutsch Jenő és Rády Sándor beszédei), 4. napirendi pont Egyesülési és gyülekezési jog (Kitajka Lajos beszéde)
9. szakszervezeti kongresszus 1930. március 23-25. 4. napirendi pont: egyesülési és gyülekezési szabadság (Kruppa Rezső beszéde)
Rendkívüli szakszervezeti kongresszus 1931. február 6. Munkanélküliség, munkásvédelem Peyer Károly beszéde
Rendkívüli szakszervezeti kongresszus 1935. szeptember 8-9. 3. napirendi pont: A szakszervezeti szabadság Peyer Károly beszéde

Elméleti munkák

Ágoston Péter: A sztrájk jogalapja. Bp. Franklin, 1907. 31 p.

Gál Benő: A szakszervezetek működése a háború idején. Bp. Népszava, 1921. 31. lap